

การพัฒนาสมรรถนะครูตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่าย
สถานศึกษาเขต 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นครศรีธรรมราช เขต 3

The Development of Competencies of Teachers According to Iddhipada
Dhamma 4 in Cha-Uat Educational Network 3 Nakhon Si Thammarat
Primary Educational Service Area Office 3

อลิษา บรรจงสุทธิ*

Alisa Banchongsut

เกษมา ศรีสุวรรณ

Kasama Srisuwan

พระครูสุเมธปริยัติคุณ

Phrakrusumetpariyatkhun

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

Department of Buddhist Educational Administration, Faculty of Education

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus

Corresponding author, e-mail: praealisa99@gmail.com*

วันที่รับบทความ (Received): 16 กุมภาพันธ์ 2568

วันที่แก้ไขบทความ (Revised): 25 กุมภาพันธ์ 2568

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted): 11 มีนาคม 2568

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพสมรรถนะครูของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเขต 3 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูตามหลักอิทธิบาท 4 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูตามหลักอิทธิบาท 4 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจำนวน 15 คน สัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน การสนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์และแบบประเมินการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพสมรรถนะครูของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเขต 3 ครูมีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีการนำเทคนิคใหม่ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ครูมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศในปฏิบัติงานเป็นอย่างดี ครูมีความซื่อสัตย์สุจริตในการปฏิบัติหน้าที่ และครูนำความรู้ที่หลากหลายมาใช้ในการบูรณาการเพื่อจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน 2) ครูโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเขต 3 มีการนำหลักอิทธิบาท 4 มาใช้ในการพัฒนาสมรรถนะครู 5 ด้าน ประกอบด้วย 1. ด้านการจัดการเรียนรู้ 2. สมรรถนะการพัฒนาตนเอง 3. ด้านคุณธรรมและจริยธรรม 4. ด้านทักษะการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศ และ 5. ด้านการบูรณาการความรู้ 3) การนำเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูตามหลักอิทธิบาท 4 ของครูโรงเรียนในกลุ่ม

เครือข่ายสถานศึกษาช่อวอด 3 มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการพัฒนาสมรรถนะครูในสถานศึกษา

คำสำคัญ: สมรรถนะครู, การพัฒนาสมรรถนะครู, หลักอิทธิบาท 4

Abstract

This research article aims to: 1) study the competency conditions of teachers in the Cha-uat 3 Educational Network Group, 2) explore approaches for developing teacher competencies based on the Four Iddhipada (Path of Accomplishment) principles and 3) propose guidelines for developing teacher competencies following these principles. This qualitative research collected data through in-depth interviews with 15 stakeholders, in-depth interviews with 5 experts, and focus group discussions with 7 distinguished professionals. The research instruments included interview guides and focus group evaluation forms, with data analyzed using descriptive analysis.

The research findings revealed that: 1) the competency conditions of teachers in the Cha-uat 3 Educational Network Group showed that teachers implemented learner-centered learning management, adopted innovative teaching techniques, demonstrated proficiency in using technology and information in their work, upheld integrity in their professional duties, and integrated diverse disciplines into their teaching practices. 2) Teachers in the Cha-uat 3 Educational Network Group applied the Four Iddhipada principles in enhancing their competencies across five areas: 1. learning management, 2. self-development competency, 3. ethics and morality, 4. technology and information skills, and 5. knowledge integration. 3) The proposed guidelines for developing teacher competencies based on the Four Iddhipada principles were found to be appropriate, feasible, and beneficial for enhancing teacher competencies in educational institutions.

Keywords: Teacher Competency, The Development of Competencies of Teachers, Iddhipada Dhamma 4.

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาในมาตรา 6 ระบุว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) ซึ่งตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 เป็นการสนองความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษา ให้มีการพัฒนาที่ยั่งยืน และก้าวทันต่อการพัฒนาในทุกๆ ด้านมากยิ่งขึ้น ทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาจัดการเรียนรู้สู่สมรรถนะตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานไปสู่การปฏิบัติอย่างเต็มรูปแบบ ส่งเสริมด้านพหุปัญญาให้กับผู้เรียน ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา (ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ, 2565: 2) เพราะครูเป็นบุคคลที่ส่งผลต่อการพัฒนาของผู้เรียน ทั้งทางร่างกาย

สติปัญญา รวมถึงปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่ถูกต้องให้แก่ผู้เรียน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูจะต้องมีแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะครูเพื่อช่วยส่งเสริมและพัฒนาสมรรถนะครูให้ดีและมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลอย่างต่อเนื่อง สมรรถนะครูของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย สมรรถนะหลัก 5 สมรรถนะ และสมรรถนะประจำสายงาน 6 สมรรถนะ (คู่มือการประเมินสมรรถนะของครู, 2553: 25) นอกจากครูจะมีหน้าที่หลักในการสอนแล้ว ครูจะต้องรับผิดชอบงานอื่นอีกมากมาย และในปัจจุบันครูยังต้องประสบกับปัญหาต่างๆ มากมายทั้งการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่รวดเร็ว ทำให้ครูต้องมีการปรับตัวให้ก้าวทันต่อความเปลี่ยนแปลงและรับมือกับปัญหาด้านพฤติกรรมและศักยภาพของผู้เรียนที่มากขึ้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำหลักของอิทธิบาท 4 ซึ่งเป็นหลักธรรม แห่งความสำเร็จจึงเป็นหลักของคุณธรรมที่สำคัญยิ่งที่ครูควรนำไปยึดถือและปฏิบัติ เพื่อให้ครูได้มีความสามารถในการพัฒนาให้นักเรียนเป็นผู้ได้รับการพัฒนาในทุกๆ ด้านได้อย่างเต็มศักยภาพ

หลักของอิทธิบาท 4 เป็นหนึ่งในหลักธรรมของพระพุทธศาสนาที่ก่อให้เกิดความสุขและความสำเร็จในการบริหารองค์กร มี 4 ประการ คือ 1. ฉันทะ คือ ความพอใจ 2. วิริยะ คือ ความขยันหมั่นเพียรไม่ทอดทิ้ง 3. จิตตะ คือ ตั้งจิตจดจ่อรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำในสิ่งนั้นด้วยการฝึกฝน ไม่ปล่อยให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไป 4. วิมังสา คือ ไตร่ตรอง ใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญ (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2539: 271-273)

ในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาชะอวด 3 ได้นำทิศทางการพัฒนาการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 มาใช้ในการกำหนดทิศทางการพัฒนาของสถานศึกษาซึ่งมีเป้าประสงค์ เพื่อต้องการให้ผู้เรียนมีความเป็นเลิศ มีสมรรถนะตามศักยภาพที่มีขีดความสามารถในการแข่งขัน มีสมรรถนะตามหลักสูตรและทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ครูผู้สอนจัดการเรียนรู้เชิงรุก และมีระบบการวัดผลและประเมินผลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เป็นรายบุคคล ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษามีวิสัยทัศน์ที่สูงขึ้นมีการใช้สื่อเทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรมในการบริหารจัดการ และการจัดการเรียนรู้เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3, 2566) การที่จะทำให้เป้าประสงค์ดังกล่าวบรรลุตามจุดมุ่งหมายได้นั้น ครูทุกคนมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำหลักของอิทธิบาท 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จมาช่วยเป็นแนวทางในการบริหารและพัฒนาสมรรถนะครูให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลดีให้นักเรียนและองค์กรได้รับการพัฒนาจนสามารถบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้ได้

เพื่อให้ครูเป็นผู้ที่มีความสามารถในการพัฒนาตนเองในด้านต่างๆ ได้อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาสมรรถนะครูให้มีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในด้านของการกำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษา และให้ครอบคลุมในส่วนของนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 และนำหลักของอิทธิบาท 4 มาเป็นแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะครู เพื่อให้ครูเป็นผู้ที่มีศีลธรรม ประพฤติดีทั้งทางกาย วาจา ใจ มีความมุ่งมั่นทุ่มเทในการทำงานและพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ เป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติตนที่ส่งผลทำให้เกิดความสงบสุขและความเจริญแก่ครูผู้ประพฤติปฏิบัติ ทำให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ขึ้น ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรม ก่อให้เกิดความสุขในสังคมของการทำงาน

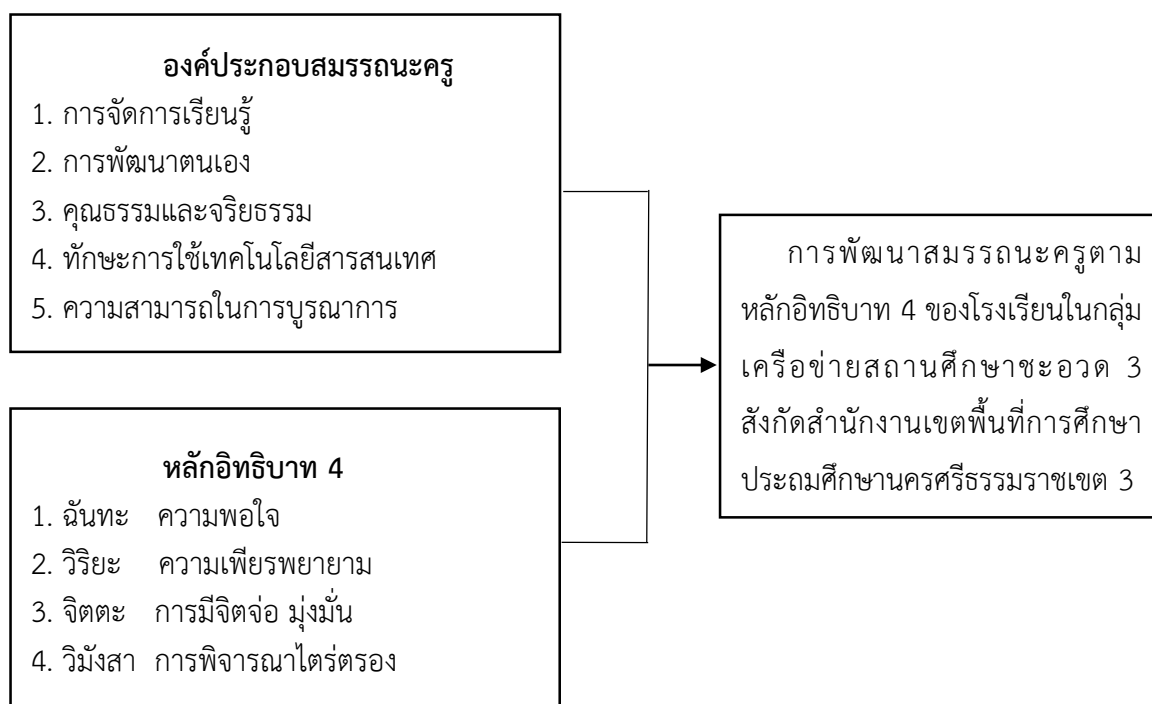
และนำสู่ความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของงานในองค์กร ผู้วิจัยจึงต้องการพัฒนาสมรรถนะครูตามหลัก
อิทธิบาท 4 ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาชะอวด 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 เพื่อเป็นการแก้ปัญหาและสามารถพัฒนาสมรรถนะครูในด้านต่างๆ
ให้มีศักยภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพสมรรถนะครูของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาชะอวด 3
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูตามหลักอิทธิบาท 4 ของครูโรงเรียนในกลุ่ม
เครือข่ายสถานศึกษาชะอวด 3
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูตามหลักอิทธิบาท 4 ของครูโรงเรียนในกลุ่ม
เครือข่ายสถานศึกษาชะอวด 3

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ “การพัฒนาสมรรถนะครูตามหลักอิทธิบาท 4
ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาชะอวด 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นครศรีธรรมราช เขต 3” ได้วิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะครูจากนักวิชาการพบว่า สมรรถนะครู
ประกอบด้วย 5 ประการ คือ 1. สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ 2. การพัฒนาตนเอง 3. คุณธรรมและ
จริยธรรม 4. ทักษะการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศ 5. ความสามารถในการบูรณาการ และหลักอิทธิบาท 4
ประกอบด้วย 4 ประการ คือ 1. ฉันทะ 2. วิริยะ 3. จิตตะ และ 4. วิมังสา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำมาสรุป
เป็นกรอบแนวคิด การพัฒนาสมรรถนะครูตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษา
ชะอวด 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ศึกษาใน 3 ลักษณะ คือ ศึกษาค้นคว้าเอกสาร (Documentary investigation) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ การสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง จำนวน 15 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษาจำนวน 7 คน และ ครูหน้าฝ่ายงานจำนวน 8 คน

2.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษาจำนวน 5 คน ครูหัวหน้าฝ่ายงานจำนวน 1 คน และพระสงฆ์จำนวน 1 รูป ซึ่งมีสมณศักดิ์เป็นพระครูสัญญาบัตร

2.3 ขั้นตอนการนำเสนอแนวทาง สนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษาจำนวน 2 คน นักวิชาการด้านการศึกษานานาชาติจำนวน 1 คน ศิกษานิเทศก์จำนวน 2 คน ครูหัวหน้าฝ่ายงาน จำนวน 1 คน และพระสงฆ์จำนวน 1 รูป ซึ่งมีสมณศักดิ์เป็นพระครูสัญญาบัตร

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะครูของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเขต 3

3.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะครูตามหลักอริยบท 4 ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเขต 3

3.3 ขั้นตอนการนำเสนอ ใช้เครื่องมือบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะครูตามหลักอริยบท 4 ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเขต 3

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 15 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์สภาพการพัฒนาสมรรถนะครู ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเขต 3

4.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 รูป/คน โดยใช้ร่างแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูตามหลักอริยบท 4 ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเขต 3

4.3 ขั้นตอนการนำเสนอแนวทาง ใช้การสนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 รูป/คน โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์การพัฒนาสมรรถนะครูตามหลักอริยบท 4 ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเขต 3

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction) ดังนี้

5.1 การศึกษาสภาพ นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

5.2 การศึกษาแนวทาง นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

5.3 การนำเสนอความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพสมรรถนะครูของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเขต 3 พบว่า สภาพสมรรถนะครูของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเขต 3 นั้นครูมีการ วางแผน ประชุม อบรม และสัมมาอย่างสม่ำเสมอ มีการพัฒนาและปรับปรุงสมรรถนะครูในด้านต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ พบว่า ครูได้มีการวางแผนในการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยเริ่มจากการศึกษา บริบทและข้อมูลพื้นฐานของผู้เรียน มีการจัดการเรียนรู้ให้มีความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการจัดการเรียนรู้ ครูมีการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีการเลือกใช้ วิธีการสอนและสื่อสอนที่หลากหลาย มีวิธีการที่หลากหลายในการแก้ไขปัญหาของผู้เรียน และมีการวัด และประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ครูมีปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนรู้ในด้านการวัดผลและประเมิน ที่หลากหลาย ครูขาดสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ และการขาดความร่วมมือกับผู้ปกครอง ในการช่วยกันส่งเสริมหรือพัฒนาผู้เรียน ผู้เรียนมีความรู้และความสามารถที่หลากหลาย ทำให้การจัดการ เรียนรู้เกิดความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น รวมไปถึงผู้เรียนมีสมาธิในการเรียนรู้ลดน้อยลงความร่วมมือกับ ผู้ปกครองในการช่วยกันส่งเสริมเพื่อพัฒนาแก้ไขปัญหาของผู้เรียนร่วมกัน ในทุกๆ ด้าน สมรรถนะการ พัฒนาตนเอง พบว่า ครูได้รับการประชุม อบรม และสัมมา อย่างสม่ำเสมอ ครูมีการพัฒนาทักษะในการ สื่อสารมากยิ่งขึ้นทั้งในด้านทักษะสื่อสารกับผู้เรียน ผู้ปกครอง ทักษะการนำเสนองาน มีการใช้เทคโนโลยี ในการค้นคว้าข้อมูล เรียนรู้เทคนิคใหม่ๆ อย่างสม่ำเสมอ และครูมีความสามารถในการติดต่อประสาน ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชนได้เป็นอย่างดี ครูมีปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาตนเอง เนื่องจากมีงานนโยบายมากจนเกินไป และขาดทรัพยากรสนับสนุนในการพัฒนาตนเอง สมรรถนะทักษะ การใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศ พบว่า ครูมีความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์พื้นฐาน และ แพลตฟอร์มออนไลน์ในการปฏิบัติงาน นำเสนองาน จัดทำใบกิจกรรม สอนนักเรียน และนำมาใช้ในการ สร้างแบบทดสอบและการประเมินผลได้เป็นอย่างดี รวมถึงมีความสามารถในการอบรมออนไลน์ ประชุม ออนไลน์ และมีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการติดตามผลการเรียนรู้ของผู้เรียน และติดต่อประสานงานกับ ผู้ปกครองได้เป็นอย่างดี ในส่วนของปัญหาและอุปสรรคในการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศของครู ครูขาดการนำเทคโนโลยีมาพัฒนาสื่อการสอนที่ทันสมัยมาใช้กับผู้เรียน ครูบางคนส่วนขาดความรู้และ ทักษะพื้นฐานทางเทคโนโลยี โรงเรียนหลายแห่งไม่มีอุปกรณ์เทคโนโลยีที่เพียงพอ สมรรถนะคุณธรรมและ จริยธรรม พบว่า ครูมีความซื่อสัตย์สุจริตในการทำงาน ปฏิบัติหน้าที่โดยไม่แสวงหาผลประโยชน์ มีความ รับผิดชอบทั้งในการปฏิบัติหน้าที่ ครูมีจรรยาบรรณในวิชาชีพครู เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้เรียนในด้าน คุณธรรมจริยธรรม และในด้านการใช้ชีวิต ครูมีความรัก ความเมตตาให้กับผู้เรียน มีความยุติธรรม เป็นที่ ปรีกษาที่ดีให้กับผู้เรียนและคอยช่วยเหลือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้เรียนรวมถึงเพื่อนร่วมงานอย่างสม่ำเสมอ การดำเนินด้านคุณธรรมและจริยธรรมของครูนั้นส่งผลให้ ครูได้รับความเชื่อมั่นจากนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน อีกทั้งเป็นแบบอย่างที่ดีให้ แก่ผู้เรียน ครูเกิดจากครูหลายคนต้องรับผิดชอบงานที่มากเกินไป ทำให้ครูมีความเครียด ความกดดันจากการทำงาน ซึ่งอาจนำไปสู่การแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม และ สมรรถนะความสามารถในการบูรณาการ พบว่า ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะและเทคนิคในการทำมือ ปฏิบัติในกิจกรรมต่างๆ ได้เป็นอย่างดี รวมถึง คิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ อีกทั้งยังมีความสามารถ แก้ปัญหาได้ดีมากยิ่งขึ้น ผู้เรียนเล็งเห็นถึงความสำคัญในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนรู้ และ มีความสามารถในการนำความรู้และทักษะกับไปใช้ในชีวิตจริงได้มากยิ่งขึ้น และที่สำคัญที่ครูจัดกิจกรรม การเรียนรู้โดยการสอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรม ส่งผลให้ผู้เรียนได้มีความอ่อนน้อมถ่อมตน เมตตา เข้าใจผู้อื่น และเกิดความสามัคคีช่วยเหลือซึ่งและกันมากยิ่งขึ้น ครูมีปัญหาและอุปสรรคในการบูรณาการ

ความรู้ ครูได้ไม่จัดทำแผนการสอนแบบบูรณาการที่มีคุณภาพ นอกจากนี้แล้วบางโรงเรียนมีข้อจำกัดงบประมาณในการจัดซื้อสื่อมาใช้ในการบูรณาการ และผู้เรียนมีระดับความสามารถที่หลากหลาย จึงทำให้ครูไม่สามารถจัดกิจกรรมบูรณาการได้อย่างเต็มศักยภาพ

ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเขต 3 พบว่า สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารและครูร่วมกันประชุมร่วมกันเพื่อศึกษานโยบายการศึกษาแห่งชาติและหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และศึกษาบริบทของข้อมูลพื้นฐานของชุมชน แล้วนำความรู้ที่ได้มาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนแต่ละบุคคล (วิริยะ) ครูมีความมุ่งมั่นในการศึกษาองค์ความรู้ใหม่ๆ ศึกษาวิจัย รวมถึงบทความวิชาการ และทฤษฎีต่างๆ ในการพัฒนาผู้เรียนและครูมีการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนทำกิจกรรมกลุ่ม และการร่วมกันตอบคำถาม และมีความจดจ่อในการใช้กระบวนการ PLC ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน (จิตตะ) ครูมีการประเมินจุดอ่อนและจุดแข็งเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ โดยการนิเทศจากผู้บริหาร รวบรวมความคิดเห็นจากคณะครูและผู้เรียน แล้วนำผลที่ได้ไปปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ (วิมังสา) สมรรถนะการพัฒนาตนเอง ครูมีการเข้าร่วมการประชุม อบรม สัมมนาที่ทางหน่วยงานต่างๆ จัดขึ้น อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอด้วยความยินดีและเต็มใจ (ฉันทะ) ครูมีความจดจ่อในการคิดค้นสื่อนวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน หมั่นศึกษาเทคนิคการสอนและวิธีในการแก้ไขปัญหาของผู้เรียนที่หลากหลายอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ (จิตตะ) ครูมีความเพียรพยายามในการนำเทคโนโลยีไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน มีความทุ่มเทในการค้นคว้าข้อมูลจากสื่อต่างๆ และใช้วิธีการวัดผลและประเมินผลผู้เรียนให้ความหลากหลายสอดคล้องกับความสามารถของผู้เรียน (วิริยะ) แล้วนำส่วนที่เป็นจุดบกพร่องไปปรับปรุงและแก้ไขนำส่วนที่เป็นจุดบกพร่องไปปรับปรุงและแก้ไข (วิมังสา) สมรรถนะทักษะการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศ ครูมีการเข้าร่วมอบรมประชุม และสัมมนาเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีและสารสนเทศมาใช้ในการศึกษาด้วยความยินดี (ฉันทะ) ครูมีความเพียรพยายามในการนำโปรแกรมพื้นฐานและเทคโนโลยีและสารสนเทศสมัยใหม่มาถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียน (วิริยะ) ครูมุ่งมั่นในการนำเทคโนโลยีและสารสนเทศมาใช้ในการปฏิบัติงานในองค์กรอย่างต่อเนื่อง และนำแพลตฟอร์มออนไลน์มาใช้ในการสร้างแบบทดสอบและวัดผลประเมินผลผู้เรียน (จิตตะ) ครูมีการประเมินผลด้านทักษะการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศ แล้วนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ในการวางแผนเพื่อพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศของครูให้มีคุณภาพก้าวหน้าต่อการเปลี่ยนแปลงมากยิ่งขึ้น (วิมังสา) สมรรถนะคุณธรรมและจริยธรรม ครูมีการเข้าร่วมการพัฒนาสมรรถนะครูรวมถึงเข้าร่วมอบรมและสัมมนาเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมด้วยความเต็มใจ (ฉันทะ) ครูมีความทุ่มเทช่วยเหลือเพื่อนร่วมงาน ปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของโรงเรียนและชุมชน ปฏิบัติตนมีความรับผิดชอบต่อวิชาชีพและเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่คณะครูและผู้เรียน (วิริยะ) ครูมีจิตจดจ่อในการนำหลักของคุณธรรมและจริยธรรมมาใช้ในการปฏิบัติงานในองค์กร รวมถึงประพฤติปฏิบัติตนให้ถูกต้องและเหมาะสมตามคุณลักษณะของวิชาชีพครู (จิตตะ) ครูมีการประเมินผลในด้านการนำคุณธรรมและจริยธรรม มาใช้ในการปฏิบัติตน ปฏิบัติงานในองค์กร และนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในด้านคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อนำไปสู่การวางแผนเพื่อพัฒนาและปรับปรุงด้านคุณธรรมและจริยธรรมในด้านต่างๆ ให้ดีมากยิ่งขึ้น (วิมังสา) สมรรถนะความสามารถในการบูรณาการ ครูมีการศึกษาความรู้จากสื่อออนไลน์ การอบรมสัมมนา และจากเครือข่ายชุมชนการเรียนรู้เกี่ยวกับนำความรู้ความสามารถในศาสตร์ต่างๆ มาใช้ในการบูรณาการให้กับผู้เรียนด้วยความยินดี (ฉันทะ) ครูมีความทุ่มเทในการจัดกิจกรรมการ

เรียนรู้โดยการเชื่อมโยงเนื้อหาระหว่างหน่วยการเรียนรู้ บูรณาการจากการสอนแบบข้ามวิชา ควบคู่กับการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่ผู้เรียน (วิริยะ) ครูมีความจดจ่อในการพัฒนาแผนการสอนให้มีบูรณาการความรู้กับเนื้อหาที่หลากหลายวิชา รวมถึงมีการแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์กับครูในกลุ่มเครือข่าย (จิตตะ) ครูมีการประเมินตนเองในด้านการบูรณาการด้วยวิธีการวัดผลและประเมินผลจากความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้ของผู้เรียน แล้วนำผลที่ได้ไปใช้ในการปรับปรุงและวางแผนเพื่อความสามารถในการบูรณาการของครูให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น (วิมิงสา)

ผลการนำเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเขต 3 พบว่า การพัฒนาสมรรถนะครูตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเขต 3 ซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้ 1) ชื่อแนวทาง 2) หลักการและเหตุผล 3) วัตถุประสงค์ของแนวทาง 4) แนวทางการดำเนินงาน และ 5) การติดตามและประเมินผลมีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์ ในการพัฒนาสมรรถนะครูตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเขต 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพสมรรถนะครูของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษา เขต 3 พบว่า มีการดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ สมรรถนะการพัฒนาตนเอง สมรรถนะคุณธรรมและจริยธรรม สมรรถนะการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศ และสมรรถนะความสามารถในการบริการอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องจนทำให้ครูสามารถนำความรู้และทักษะของสมรรถนะดังกล่าวไปพัฒนางานในองค์กรและพัฒนาการศึกษาของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้บริหารและคณะมีการประชุมร่วมกันเพื่อศึกษาบริบทและข้อมูลพื้นฐานของผู้เรียน โรงเรียน และชุมชน มีการเข้าร่วมประชุมอบรม สัมมนา เพื่อพัฒนาสมรรถนะการเรียนรู้ สร้างนวัตกรรม และออกแบบกิจกรรมใหม่ๆ เพื่อพัฒนาสมรรถนะครูในด้านต่างๆ รวมถึงการประสานความร่วมมือกับเครือข่ายของชุมชน ผู้ปกครอง และคณะครูเพื่อเป็นการพัฒนาสมรรถนะครูให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และมีการวัดผลประเมินผล จึงทำให้สภาพสมรรถนะครูในแต่ละด้านมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ กนิน แลงค์นิล (2560) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูใหม่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ที่มีลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสูงสุดคือ ความสัมพันธ์กับชุมชน เนื่องจากมีการสร้างความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชน โดยการใช้โปรแกรมโค้ช (Coaching Program) เพื่อพัฒนาสมรรถนะครูใหม่ด้านความสัมพันธ์กับชุมชนที่เน้นการสร้างความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้เป็นรายบุคคล สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทราพร มหาพรหม (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่องการนำเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอ่างทอง พบว่า แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ประกอบด้วยองค์ประกอบ 8 คือ องค์ประกอบที่ 1 สมรรถนะด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ องค์ประกอบที่ 2 สมรรถนะด้านการยึดมั่นความถูกต้องและจริยธรรม องค์ประกอบที่ 3 สมรรถนะความเข้าใจในองค์กรและระบบงาน องค์ประกอบที่ 4 สมรรถนะด้านการบริการเป็นเลิศ องค์ประกอบที่ 5 สมรรถนะด้านการทำงานเป็นทีม องค์ประกอบที่ 6 สมรรถนะด้านการออกแบบการเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 7 สมรรถนะด้านการพัฒนาผู้เรียน และองค์ประกอบที่ 8 การบริหารจัดการชั้นเรียน

ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเขต 3 พบว่า ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูตามหลักอิทธิบาท 4

ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเขต 3 พบว่า 1) สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารและครูร่วมกันประชุมร่วมกันเพื่อศึกษาบริบทของข้อมูลพื้นฐานของชุมชน ด้วยความยินดี (ฉันทะ) ครูเข้าร่วมอบรมการเรียนรู้เชิงรุก การเรียนรู้แบบโครงงาน แล้วนำความรู้ที่ได้มาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน (วิริยะ) ครูมีความมุ่งมั่นในการศึกษาองค์ความรู้ใหม่ๆ รวมถึงมีการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนทำกิจกรรมกลุ่ม และมีความจดจ่อในการใช้กระบวนการ PLC ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน (จิตตะ) ครูมีการประเมินจุดอ่อนและจุดแข็งเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ แล้วนำผลที่ได้ไปปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ (วิมังสา) 2) สมรรถนะการพัฒนาตนเอง ครูมีการเข้าร่วมการประชุม อบรม สัมมนา ที่ทางหน่วยงานต่างๆ จัดขึ้น อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอด้วยความยินดีและเต็มใจ (ฉันทะ) ครูมีความเพียรพยายามในการใช้วิธีการวัดผลและประเมินผลผู้เรียนให้หลากหลายสอดคล้องกับความสามารถของผู้เรียน (วิริยะ) ครูมีความจดจ่อในการพัฒนาบุคลิกภาพของตนเองมีการวางตัวที่เหมาะสม และประสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชนอย่างต่อเนื่อง(จิตตะ) ครูนำส่วนที่เป็นจุดบกพร่องไปปรับปรุงและแก้ไขนำส่วนที่เป็นจุดบกพร่องไปปรับปรุงและแก้ไข (วิมังสา) 3) สมรรถนะทักษะการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศ ครูมีการเข้าร่วมอบรม ประชุม และสัมมนาเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีและสารสนเทศมาใช้ในการศึกษาด้วยความยินดี (ฉันทะ) ครูมีความเพียรพยายามในการนำโปรแกรมพื้นฐานและเทคโนโลยีและสารสนเทศสมัยใหม่มาถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียน (วิริยะ) ครูมีจิตจ่อในการพัฒนาความสามารถในการนำแพลตฟอร์มออนไลน์มาใช้ในการสร้างแบบทดสอบและวัดผลประเมินผลผู้เรียน (จิตตะ) ครูมีการประเมินผลด้านทักษะการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศ แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน แล้ววางแผนเพื่อพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศของครูให้มีคุณภาพก้าวหน้าต่อการเปลี่ยนแปลงมากยิ่งขึ้น (วิมังสา) 4) สมรรถนะคุณธรรมและจริยธรรม ครูมีการเข้าร่วมการพัฒนาสมรรถนะครู รวมไปถึงเข้าร่วมอบรมคุณธรรมและจริยธรรมด้วยความเต็มใจ (ฉันทะ) ครูมีความทุ่มเทในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของโรงเรียนและชุมชน มีความรับผิดชอบต่อวิชาชีพและเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่ดีให้กับผู้เรียน (วิริยะ) ครูมีจิตจ่อในการนำหลักของคุณธรรมและจริยธรรมมาใช้ในการปฏิบัติงานในองค์กร รวมถึงประพฤติปฏิบัติตนให้ถูกต้องและเหมาะสมตามคุณลักษณะของวิชาชีพครู (จิตตะ) ครูมีการประเมินผลในด้านการนำคุณธรรมและจริยธรรมมาใช้ในการปฏิบัติตน และปฏิบัติงานในองค์กร แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อนำไปสู่การวางแผนเพื่อพัฒนาและปรับปรุงด้านคุณธรรมและจริยธรรมในด้านต่างๆ ให้ดียิ่งขึ้น (วิมังสา) 5) สมรรถนะความสามารถในการบูรณาการ ครูมีการศึกษาความรู้จากสื่อออนไลน์ การอบรม สัมมนา และจากเครือข่ายชุมชนการเรียนรู้เกี่ยวกับนำความรู้ความสามารถในศาสตร์ต่างๆ มาใช้ความสามารถในการบูรณาการให้กับผู้เรียน (ฉันทะ) ครูมีความทุ่มเทในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการเชื่อมโยงเนื้อหาระหว่างหน่วยการเรียนรู้ บูรณาการจากการสอนแบบข้ามวิชา ควบคู่กับการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่ผู้เรียน (วิริยะ) ครูมีความจดจ่อในการพัฒนาแผนการสอนให้มีบูรณาการความรู้กับเนื้อหาที่หลากหลายวิชา รวมถึงมีการแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์กับครูในกลุ่มเครือข่าย (จิตตะ) ครูมีการประเมินตนเองในด้านการบูรณาการด้วยวิธีการวัดผลและประเมินผลจากความสามารถในด้านการเชื่อมโยงความรู้ของผู้เรียน แล้วนำผลที่ได้ไปสู่การปรับปรุงและวางแผนเพื่อความสามารถในการบูรณาการของครูให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น (วิมังสา) ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การนำหลักอิทธิบาท 4 มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะครู ส่งผลให้ครูมีแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงสมรรถนะครูในแต่ละด้านได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระอุทัย จารูธนโม (แก่นจำปา) และคณะ (2566) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการบริหารงานตาม

หลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลาไชย ผลการวิจัยพบว่า ด้านฉันทะ ในการวางแผน นั้นผู้บริหารควรได้รับการเปิดโอกาสให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมในการพัฒนางานต่างในองค์กรและรวมถึงงานนโยบายขององค์กรด้วยความเต็มใจ และพัฒนาบุคลากรด้วยการจัดให้มีการฝึกอบรมทั้งภายในและภายนอกองค์กรอยู่เสมอ ด้านวิริยะ (การปฏิบัติตามแผน) บุคลากรควรมีความเพียรพยายามในการฝึกฝนพัฒนาตนเองให้เกิดความชำนาญในหน้าที่ด้วยการเรียนรู้เพิ่มเติมจากสื่อต่างๆ พยายามในการค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับงานที่ตนเองปฏิบัติอย่างเต็มศักยภาพและมุ่งมั่นที่จะพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ด้านจิตตะ (การตรวจสอบ) องค์กรควรส่งเสริมการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ด้านจิตตะ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการทำงาน ส่งเสริมให้บุคลากรได้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ และด้านวิมังสา (ปรับปรุงแก้ไข ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรด้วยการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างเหมาะสม และมีการแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานของบุคลากรให้มีการพัฒนาที่ดีขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาวิฑูรย์ วิฑูรย์เมธี (จันทร์เต็ม) (2561) ศึกษาเรื่อง การบริหารตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักฉันทะ ควรจัดให้มีการประชุมสัมมนาส่งเสริมการสร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรในสถานศึกษาให้มีความรักและความเอาใจใส่ในการปฏิบัติหน้าที่ 2) ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักวิริยะ ควรมีความเพียรพยายามในการจัดสรรทางงบประมาณเพื่อให้เพียงพอต่อการบริหารจัดการภาระ 3) ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักจิตตะ ควรมีความเอาใจใส่ในการกำหนดนโยบายและแผนงานในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียน 4) ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักวิมังสา ควรมีการคิดวิเคราะห์กำหนดนโยบายและแผนงานในการบริหารจัดการภาระงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

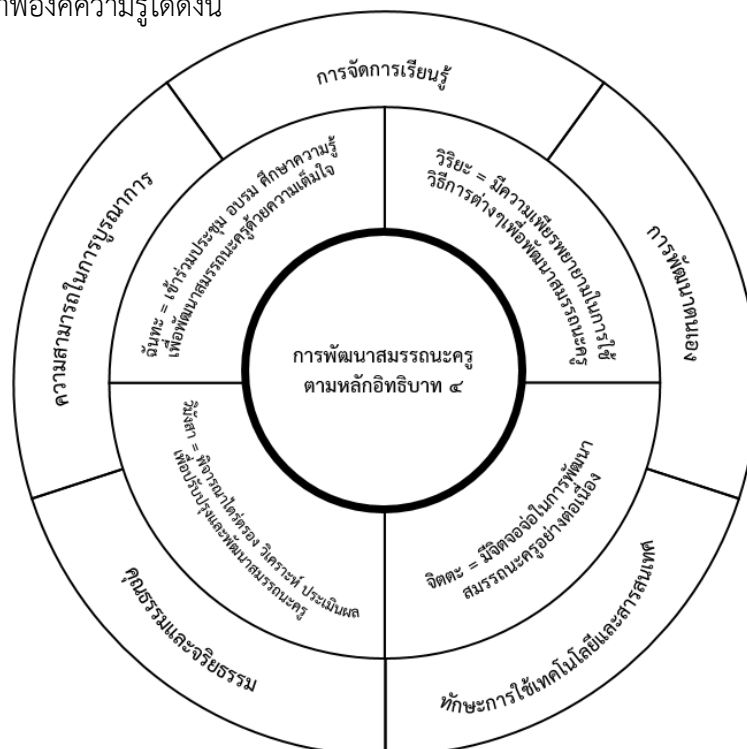
ผลการนำเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเขต 3 พบว่า ผลการนำเสนอแนวทางและประเมินแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเขต 3 ประกอบด้วย 1) ชื่อเรื่อง 2) หลักการและเหตุผล 3) วัตถุประสงค์ของแนวทาง 4) แนวทางการดำเนินงาน 5) การติดตามและประเมินผล มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า มีการนำหลักอิทธิบาท 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมแห่งความสำเร็จ มาเป็นแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะครู จึงส่งผลให้การพัฒนาสมรรถนะครูในแต่ละด้านมีการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพและบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ หวัน จำปานิน (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะครูเชิงพุทธบูรณาการของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ผลการวิจัย พบว่า กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการพัฒนาตนเองที่ใช้กระบวนการตามหลักอิทธิบาท 4 ด้านฉันทะ พบว่า ความรักและศรัทธาในวิชาชีพ พอใจในการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ ด้านวิริยะ พบว่า มีความมุ่งมั่นแสวงหาความรู้และมีความเสียสละต่อผู้รับบริการรวมถึงมีความรับผิดชอบ ด้านจิตตะ พบว่า มีความตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ต่อผู้รับบริการ มีความตระหนักถึงภาระหน้าที่ที่ตนได้รับมอบหมาย และด้านวิมังสา พบว่า การรวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์ ใช้สถิติตรวจสอบข้อมูล แลกเปลี่ยนเรียนรู้พัฒนางานกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการพัฒนาตนเองตัวชี้วัดการศึกษาค้นคว้า และสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุษบา ชมที (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาและการวิเคราะห์หลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางในการปรับประยุกต์ใช้ด้านฉันทะ ความพอใจในงาน ครูและบุคลากรทางการศึกษามีใจรักในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับหลักสูตร รู้จักประชุมวางแผน ร่วมมือกัน คอยสนับสนุนการทำงาน of ครูด้วยความเต็มใจ เต็มกำลัง แนวทางในการปรับประยุกต์ใช้ด้านวิริยะ ความไม่ย่อท้อในงาน

จะต้องจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ บำรุงรักษาสื่อการจัดการเรียนการสอนให้พร้อมใช้งาน อยู่เสมอ จัดทำสื่อการสอนอย่างสร้างสรรค์ ส่งเสริมทักษะด้านความสามารถในการอ่าน ความสามารถในการเขียนและความสามารถในการคำนวณ รวมทั้งปลูกฝังให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีใจรักในการทำงาน และเกิดความมุ่งมั่นในการทำงาน แนวทางในการปรับประยุกต์ใช้ด้านจิตตะ ความจดจ่อในงาน มีการกำกับติดตาม การใช้หลักสูตรอยู่เสมอด้วยความเอาใจใส่ นำผลการการวัดประเมินผลมาปรับปรุง พัฒนา ต่อยอดอยู่เสมอ สนับสนุนการใช้สื่อจากภูมิปัญญาท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เพื่อส่งเสริม ทักษะด้านการสื่อสาร ให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ ที่ดีกับชุมชนและในมิติของบุคลากรทางการศึกษามีการใช้ เทคโนโลยีในการติดต่อสื่อสาร เพื่อให้งานสำเร็จอย่างรวดเร็ว ครูและบุคลากรทางการศึกษาร่วมกัน สรุปผลของงานและประเมินการใช้หลักสูตร เพื่อนำมาปรับใช้กับการบริหารงานวิชาการ ในการจัดกระบวนการ เรียนรู้ ดำเนินการ ตรวจสอบการใช้สื่อการเรียนรู้อุ้ พิจารณาการจัดสรรงบประมาณ เพื่อสนับสนุนการจัดหา สื่ออย่างรอบคอบ สุจริต โปร่งใส ให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา พัฒนาความสามารถอย่างสม่ำเสมอ ทัวถึง และนิตะ ติดตามตรวจสอบการจัดทำหลักสูตรการจัดกระบวนการสอน และการจัดหาและพัฒนา สื่ออย่างต่อเนื่อง

องค์ความรู้ที่ได้

แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่าย สถานศึกษาเขต 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 ใช้หลัก อิทธิบาท 4 ประกอบด้วย ประกอบด้วย 1) ฉันทะ: ความพอใจ 2) วิริยะ : ความเพียรพยายาม 3) จิตตะ: การมีจิตจ่อ มุ่งมั่น และ 4) วิมังสา: การพิจารณาไตร่ตรอง มาใช้ในการพัฒนาสมรรถนะครู 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ 2) สมรรถนะการพัฒนาตนเอง 3) สมรรถนะคุณธรรมและ จริยธรรม 4) สมรรถนะทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และ 5) สมรรถนะความสามารถในการบูรณาการ โดยสรุปเป็นแผนภาพองค์ความรู้ได้ดังนี้

แผนภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากแผนภาพที่ 2 องค์ความรู้จากการวิจัย ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการพัฒนาสมรรถนะครู 1) ในด้านฉันทะ ครูเข้าร่วมประชุม อบรม ศึกษาความรู้ด้วยเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ สมรรถนะการพัฒนาตนเอง สมรรถนะคุณธรรมและจริยธรรม สมรรถนะทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และสมรรถนะความสามารถในการบูรณาการด้วยความเต็มใจ 2) ในด้านวิริยะ มีความเพียรพยายามในการใช้วิธีการต่างๆ เพื่อในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ สมรรถนะการพัฒนาตนเอง สมรรถนะคุณธรรมและจริยธรรม สมรรถนะทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และสมรรถนะความสามารถในการบูรณาการ 3) ในด้านจิตตะ ครูมีจิตจ่อ มุ่งมั่นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ สมรรถนะการพัฒนาตนเอง สมรรถนะคุณธรรมและจริยธรรม สมรรถนะทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และสมรรถนะความสามารถในการบูรณาการอย่างต่อเนื่อง และ 4) วิมังสา ครูมีการพิจารณาไตร่ตรอง วิเคราะห์ ประเมินผล เพื่อปรับปรุงและพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ สมรรถนะการพัฒนาตนเอง สมรรถนะคุณธรรมและจริยธรรม สมรรถนะทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และสมรรถนะความสามารถในการบูรณาการ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง “การพัฒนาสมรรถนะครูตามหลักอิทธิบาท 4 ของครูโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาชะอวด 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3” ผลการวิจัยนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

1) สถานศึกษาควรมีการส่งเสริมในการพัฒนาสมรรถนะครูด้วยวิธีการต่างๆ อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

2) โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาชะอวด 3 ควรนำแนวการพัฒนาสมรรถนะครูตามหลักอิทธิบาท 4 ไปใช้อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

3) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราชเขต 3 ควรนำหลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการพัฒนาสมรรถนะครูให้กับโรงเรียนในสังกัด

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาสมรรถนะครูตามหลักอิทธิบาท 4 ของครูโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาชะอวด 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1) โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาชะอวด 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราชเขต 3 ที่นำแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูตามหลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ ผู้บริหารจะต้องมีการประชุมกับคณะครูในการชี้แจงรายละเอียด วางแผน และกำหนดจุดมุ่งหมายในการพัฒนาสมรรถนะครูตามหลักอิทธิบาท 4 เพื่อให้การพัฒนาสมรรถนะครูตามหลักอิทธิบาท 4 ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายที่วางไว้

2) สถานศึกษาที่นำแนวการพัฒนาสมรรถนะครูตามหลักอิทธิบาท 4 ของครูโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาชะอวด 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ไปใช้ควรมีการติดตาม วัดผลและประเมินผลการนำแนวทางไปใช้อย่างต่อเนื่อง

3) ผู้บริหารสถานศึกษาอื่นสามารถนำงานวิจัยการพัฒนาสมรรถนะครูตามหลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในสถานศึกษาได้ โดยเริ่มจากศึกษาบริบทของสถานศึกษา และศึกษาสภาพปัญหาของสมรรถนะครู

แล้วนำวิธีการพัฒนาสมรรถนะครูตามหลักอิทธิบาท 4 ไปปรับประยุกต์ใช้ เพื่อเป็นการพัฒนาสมรรถนะครูและพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง “การพัฒนาสมรรถนะครูตามหลักอิทธิบาท 4 ของครูโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเขต 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3” ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะเพื่อนำไปสู่การวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

- 1) ควรมีการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะครูตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษา
- 2) ควรศึกษาเรื่องการพัฒนาสมรรถนะครูตามหลักอิทธิบาท 4 ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนและสถานศึกษา
- 3) ควรศึกษาเรื่องการจัดทำคู่มือการพัฒนาสมรรถนะครูตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษา

บรรณานุกรม

- กนิ น แลงค์นิล. (2560). แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูใหม่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 2. *วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต*. สาขาวิชาบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กลุ่มนโยบายและแผน สพป.นศ.3. (2566). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566-2570). นครราชสีมา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3.
- บุษบา ชมที. (2566). การศึกษาและการวิเคราะห์หลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1”. *ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต*. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567. *ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ*. (29 ธันวาคม 2565): 2.
- พระมหาวิวัฒน์ วิวฒนเมธี (จันทร์เต็ม). (2561). การบริหารตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2. *วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต*. สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระอุทัย จารูมโน (แก่นจำปา). (2566). แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการบริหารงานตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลาไชย อำเภอกู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี. *วิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี*. 13(1): 42.
- ภัทรพร มหาพรหม. (2563). การนำเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอ่างทอง. *วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต*. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *คู่มือการประเมินสมรรถนะครู (ฉบับปรับปรุง)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- หวิน จำปานิน. (2561). กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะครูเชิงพุทธบูรณาการของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3. *ดุชนิพนธ์ปริญาพุทธศาสตร์ดุชนิพนธ์ดิต*. สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.